

LOFLIED OP DE RIJPE VROUW

STEPHEN VIZINCZEY

Loflied op de rijpe vrouw

De amoureuze herinneringen van András Vajda

Vertaald uit het Engels door Dolf Koning
Bewerkt door Carla Hazewindus

Lebowski Publishers, Amsterdam 2010

Oorspronkelijke titel: *In Praise of Older Women*
Oorspronkelijk uitgegeven door: Contemporary Canada Press, 1965
© Stephen Vizinczey, 1965, 2009
© Vertaling uit het Engels: Erven Dolf Koning, 2010
Bewerking door Carla Hazewindus, 2010
© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2010
Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam
Typografie: Michiel Niesen, ZetProducties, Haarlem

ISBN 978 90 488 0647 8

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl
<http://stephenvizinczey.com>

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

lebowski

Dit boek is ook leverbaar als e-book:

978 90 488 0648 5

Dit boek werd oorspronkelijk gepubliceerd in Canada, door de schrijver – een uitgeweken Hongaar – zelf. Via de Trident Press beklom het de Amerikaanse bestsellerlijst om na een laaiend enthousiaste kritiek van Brigid Brophy de weg naar de roem in te slaan.

Vizinczey – door Brigid Brophy vergeleken met Stendhals Julien Sorel – wil met deze autobiografie van zijn liefdesavonturen een ode schrijven aan de *oudere vrouwen*, die immers, naar het woord van Benjamin Franklin, ‘een grotere wijsheid hebben van de wereld..’

Vizinczey maakt géén gebruik van het schuttingwoord en de seksuele provocatie. Het boek gaat helemaal over verrijnd en bevrijdend seksueel genieten. *The New York Times* begroette het dan ook als het eerste meesterwerk van een *post-pornografische periode* in de literatuur: de erotiek is voorgoed (en volkomen libertijns) in ere hersteld, de pornografie is nu overbodig.

In een voorname, bijna achttiende-eeuws aandoende, zeer heldere stijl heeft Vizinczey een boek geschreven, dat alle enorme pillen-met-experimenten slaat in leesbaarheid, in vrolijkheid, in fascinerende, vertederende boeikracht. Vizinczey onttroont de nimf en herstelt de oudere vrouw als ideale minnares in ere.

Martin Ros in *Vrij Nederland*

‘Dit boek wordt opgedragen aan de rijpe vrouw
en richt zich tot de jonge man – het gaat mij
om de verhouding tussen die twee.’

*Woher dein Recht, in jeglichen Kostüme
In jeder Maske wahr zu sein? – Ich rühme.*

Rainer Maria Rilke

Inhoud

Aan jonge mannen zonder minnaressen	13
Over geloof en hartelijkheid	17
Over oorlog en prostitutie	25
Over hoogmoed en dertien jaar zijn	39
Over jonge meisjes	49
Over durf en het zoeken naar raad	63
Over het minnaar worden	75
Over de ontrouw en het eenzaam zijn	83
Over vergeefs en hopeloos verliefd zijn	89
Over het geheim van Don Juan	101
Over het wat kalmer aan doen	115
Over maagden	131
Over de hoofdzonde van de luiheid	145
Over moeders van kleine kinderen	151
Over vrees en opstand	169
Over gelukkig zijn met een frigide vrouw	187
Over volwassen vrouwen die als tienermeisjes zijn	209
Over meer dan genoeg	225

Aan jonge mannen zonder minnaressen

Bij al uw liefdes zoudt ge rijpe vrouwen de voorkeur dienen te geven boven jonge meisjes... omdat zij wereldwijzer zijn.

BENJAMIN FRANKLIN

Dit boek wordt opgedragen aan de rijpe vrouw en richt zich tot de jonge man – het gaat mij om de verhouding tussen die twee. Ik ben geen deskundige op seksueel gebied, maar ik heb terdege studie gemaakt van de vrouwen die ik heb liefgehad, en ik wil trachten die gelukkige en ongelukkige ervaringen weer te geven die mij, naar ik meen, tot man hebben gemaakt.

Mijn eerste drieëntwintig jaren bracht ik in Hongarije, Oostenrijk en Italië door, en mijn avonturen tijdens het opgroeien verschilden aanzienlijk van die van jonge mannen in de Nieuwe Wereld. Hun dromen en kansen worden beïnvloed door heel andere amoureuze gebruiken. Ik ben Europeaan en zij zijn Amerikaan, en een nog groter verschil is dat zij nu jong zijn en ik dat lang geleden was. Alles is veranderd, zelfs de fabels waarin iedereen geloofde. De moderne, Amerikaanse, samenleving verheerlijkt het jonge paar, in Europa is het de verhouding van

de jonge man en zijn oudere vriendin die de betovering heeft van het volmaakte. Tegenwoordig geloven jonge mannen dat alleen jonge meisjes hun iets waardevols te bieden hebben, terwijl wij ertoe neigden waarde te hechten aan continuïteit en traditie, en ons hoopten te verrijken met de wijsheid en gevoelswaarden van het verleden.

En het liefdesleven maakte daar gewoon deel van uit. Wij kwamen uit grote families en waren gewend om te gaan met mensen die ouder waren dan wijzelf. Toen ik nog een klein jongetje was, verzorgden mijn grootouders, die op een boerderij bij het Balatonmeer woonden, elke zomer een uitgebreid middagmaal dat door meer dan tweehonderd familieleden werd bijgewoond. Wij zaten allemaal op houten banken aan lange tafels op een binnenplaats die aan één kant werd begrensd door pruimenbomen. Rijen tantes en ooms, neefjes en nichtjes, zwagers en schoonzusters, in leeftijd variërend van kleine kinderen tot tachtigjarigen. De leden van dergelijke omvangrijke geslachten kennen geen leeftijdsbarrières. We woonden allen binnen een straal van honderd kilometer van elkaar verwijderd en we hielden allemaal van dezelfde liederen.

Maar de oorlogstorm veegde de binnenplaats schoon. De familie Vajda die ooit zo hecht was geweest, woont inmiddels over vier continenten verspreid. We verliezen elkaar uit het oog, zoals dat bij iedereen gebeurt. Amerika werd niet verwoest door vijandelijke legers, maar ook daar zijn de lommerrijke binnenplaatsen verdwenen en vervangen door wegen. Families drijven uit elkaar en het lijkt alsof iedere generatie haar eigen periode in de geschiedenis heeft. De grote huizen van weleer, waarin ruimte was voor grootouders, tantes en ooms, hebben plaatsgemaakt voor tienerclubs, bejaardentehuizen en de rustige flats voor lieden van middelbare leeftijd. De kans dat jonge mannen met oudere vrouwen in contact kunnen komen, is drastisch verminderd. Ze hebben niet meer zoveel vertrouwen in elkaar.

Aangezien ik het geluk had op te groeien in een gemengde samenleving, ben ik de eigenzinnige mening toegegaan dat mijn overpeinzingen wellicht kunnen bijdragen tot een beter begrip van de waarheid dat mannen en vrouwen vele dingen met elkaar gemeen hebben – ongeacht een eventueel groot leeftijdsverschil – en zodoende misschien een nauwere omgang tussen de generaties zouden kunnen bevorderen.

Daar ik mijn eigen ervaringen ga beschrijven, moet ik de lezer de geruststelling geven dat het niet mijn bedoeling is hem te overstelpen met mijn persoonlijke levensloop. Wat ik hoop wakker te roepen, is zijn eigen nieuwsgierigheid. Het hierna volgende is een zorgvuldig geselecteerde serie herinneringen, niet zozeer geconcentreerd op de persoonlijkheid van de verteller als wel op de universele hoedanigheden der liefde. Desondanks, aangezien dit boek nu eenmaal een autobiografie is, ben ik mij, evenals Thurber, bewust van Benvenuto Cellini's onverbiddelijke stelling dat een man minstens veertig jaar oud dient te zijn en iets uitzonderlijks gepresteerd en bereikt moet hebben alvorens zijn levensverhaal neer te schrijven. Ik voldoe aan geen van deze beide voorwaarden. Maar, zoals Thurber zegt: 'Tegenwoordig schenkt niemand die een schrijfmachine heeft, enige aandacht aan de eigenaardige stelregels van de oude meester.'

Andr s Vajda

*Hoogleraar filosofie aan de Universiteit van Michigan,
Ann Harbor, Michigan*

Over geloof en hartelijkheid

*Alles komt tot ons via anderen...
Te zijn is aan iemand toebehoren.*

JEAN-PAUL SARTRE

Ik werd geboren in een vroom rooms-katholiek gezin en bracht een groot deel van mijn eerste tien jaar door te midden van vriendelijke franciscaner monniken. Mijn vader was hoofd van een katholieke school, een talentvol kerkorganist en een actieve, begaafde jonge man die zowel de energie als de aanleg had om leiding te geven aan de burgerwacht in ons district en zich met de politiek bezig te houden. Hij steunde het reactionaire maar pro-klerikale regime van admiraal Horthy, en hoewel hij conservatief was, was hij tevens een anti-fascist die uit verontrusting over Hitlers groeiende macht in Duitsland zijn invloed en autoriteit aanwendde om de plaatselijke nazi-beweging te laten verbieden. In 1935, toen ik twee jaar oud was, werd hij doodgestoken door een jonge nazi, die met deze taak was opge zadeld omdat hij nog geen achttien was en daardoor niet voor moord kon worden terechtgesteld. Na de begrafenis ontvluchtte mijn

moeder de plek waar ze dit gruwelijke verlies had geleden en verhuisde naar de dichtstbijzijnde grote plaats, de oudste stad van Hongarije, met een naam waarmee ik u niet zal kwellen. Maar waarom ook eigenlijk niet? Het was Székesfehérvár, waar de aloude ruïnes nog steeds de sfeer oproepen van de voorbije duizend jaar. We hadden een lichte en luchtige flat op de tweede verdieping in een van de hoofdstraten van de stad – een smalle straat met oude kerken en deftige winkels. We woonden maar enkele minuten lopen van het franciscanenklooster af, waar ik al op bezoek placht te komen voor ik oud genoeg was om naar school te gaan. Mijn vaders verdiensten voor de kerk en zijn tragische dood (en het feit dat er zowel van vaders- als van moederskant verscheidene priesters in onze familie waren) maakten dat de monniken zich mijn lot liefderijk aantrokken, en ik was altijd een welkome gast in hun klooster. Ze leerden me lezen en schrijven, ze praatten met me over de levens van heiligen en over de grote helden uit de Hongaarse geschiedenis, ze vertelden me over de verre steden waar ze hadden gestudeerd – Rome, Parijs, Wenen – maar vooral luisterden zij naar alles wat ik maar te zeggen en te vragen had. In plaats van één vader te hebben, groeide ik zodoende op met een hele orde van vaders; ze hadden altijd een warme en begrijpende glimlach voor me, en ik wandelde gewoon door de brede, koele gangen van hun klooster alsof het van mij was. Ik herinner me hun liefderijke gezelschap nog net zo levendig als dat van mijn moeder, ofschoon ik, zoals ik al zei, al van mijn tweede jaar af met haar alleen woonde. Zij was een rustige en tedere vrouw, die me alle zorg en toewijding gaf. Daar ik niet veel met andere kinderen speelde, vocht ik nooit; en mijn hele leventje tussen de monniken en mijn moeder was gekenmerkt door hartelijke liefde en een gevoel van volkomen vrijheid. Ik geloof niet dat ze ooit probeerden me in het gareel te houden of me op te voeden – ze zagen slechts toe hoe ik opgroeide, en de enige beperking die ik voelde, was het besef dat

ze allemaal voor me baden dat ik mijn beste beentje zou voorzetten.

Ik was me er ook sterk van bewust dat ik tot een groot en roemrijk geslacht behoorde, en dat ik mezelf mocht beschouwen als de trots en vreugde van al mijn familieleden. Ik herinner me in het bijzonder die ene keer dat mijn ooms met hun gezin op verjaardagsbezoek kwamen bij hun zus, de weduwe. 's Avonds was het een en al gezelligheid en ik weigerde tegelijk met de andere kinderen te gaan slapen zolang de ouderen opbleven en zich zo kostelijk amuseerden. Dus kwamen ze allemaal naar mijn kamer om me gezelschap te houden terwijl mijn moeder me in bed stopte. Toen ze me had uitgetkleed gaf ze me een tik op mijn billen en drukte er vervolgens een kus op, met de belofte dat ik van iedereen een kus op mijn billen zou krijgen als ik daarna zoet zou gaan slapen. Ik was denk ik niet ouder dan een jaar of drie – het is waarschijnlijk een van mijn eerste herinneringen – en ik weet nog dat ik op mijn buik lag en over mijn schouder keek naar al die volwassenen die in de rij stonden en op hun beurt wachtten om me een kus op mijn achterste te geven.

Al deze dingen verklaren wellicht het feit dat ik een openhartige en hartelijke jongen werd en een eigengereide aap. Zonder meer aannemend dat iedereen me mocht, werd het voor mij iets vanzelfsprekends om iedereen die ik ontmoette of over wie ik hoorde spreken, aardig te vinden of te bewonderen.

Deze geluksgevoelens van mij waren in eerste instantie gericht op de heiligen en martelaren van de kerk. Op zeven- of achtjarige leeftijd was ik bezielde van het romantische voornemen om missionaris te worden en, indien enigszins mogelijk, martelaar in de Chinese rijstvelden. Ik herinner me heel duidelijk een zonnige middag toen ik geen zin had om te leren en voor het raam van mijn kamer stond te kijken naar de goedgeklede vrouwen die door onze straat flaneerden. Ik vroeg me af of ik het, als ik

priester werd en me tot het celibaat verbond, moeilijk zou vinden om door het leven te gaan zonder het gezelschap van die fleurige vrouwen die langs ons huis liepen op weg naar hun hondenwinkel of kapper om zich nog liefvalliger te maken. Mijn besluit om priester te worden, stelde me dus al voor het probleem van het afstand doen van vrouwen, nog voor ik ze ook maar mogelijkerwijs begeerd kon hebben. Na een poosje van schaamte over mijn bezorgdheid, vroeg ik ten slotte mijn biechtvader, een kinderlijke, grijze man van in de zestig, hoe moeilijk hij het vond om zonder vrouwen door het leven te gaan. Hij keek me ernstig aan en beperkte zijn antwoord tot de opmerking dat hij niet geloofde dat ik ooit priester zou worden. Ik was uit het veld geslagen door zijn kennelijke bagatellisering van mijn voorne- men – alleen maar omdat ik de zwaarte van het offer had willen weten – en was bang dat hij me daardoor minder aardig zou vinden. Maar hij fleurde weer op en vertelde me met een glimlach (hij wist altijd te bemoedigen) dat er vele manieren waren om God te dienen.

Ik fungeerde vaak bij hem als misdienaar; hij was altijd vroeg uit de veren en droeg dan graag al om zes uur de mis op. Dikwijls bevonden hij en ik ons dan als enigen in de reusachtige kathedraal, diep doordrongen van de mysterieuze en sterke aanwezigheid van God. En hoewel ik nu atheïst ben, kan ik me nog met ontroering dat gevoel van verrukking herinneren en die vier kandelaars in de koele marmeren stilte vol echo's. Het was daar dat ik het ongrijpbare mysterie leerde aanvoelen en liefhebben – een gevoelswaarde waar vrouwen mee geboren worden en die mannen, als ze geluk hebben, kunnen verwerven.

Ik weid zo over deze nog altijd glasheldere fragmenten van mijn herinnering uit, ten dele omdat het plezierig is eraan terug te denken, en ten dele ook omdat ik ervan overtuigd ben dat vele jongens hun beste jaren – en hun karakter – verknoeien door de misvatting dat men een rouwdouwer van een knaap moet zijn

om man te kunnen worden. Ze worden lid van een voetbal- of hockeyclub om stoer te doen en volwassen te worden, terwijl een lege kerk of een verlaten landweg hen in feite meer zou helpen om de wereld en zichzelf te leren doorgronden. De franciscaner paters zullen het me, hoop ik, wel vergeven als ik zeg dat ik nooit in staat geweest zou zijn vrouwen zo goed te begrijpen en waarderen als ik nu doe, wanneer de kerk me niet had geleerd verrukking en eerbied te ervaren.

Om terug te komen op de kwestie van het celibaat zoals een jonge katholieke knaap zich daarover zorgen begint te maken, moet ik zeggen dat niet alleen de vrouwen die ik door het raam van onze woning zag, verantwoordelijk waren voor mijn voortijdige ongerustheid. Net zoals ik in staat was deel te hebben aan het leven van een groep mannen in het klooster, werd ik thuis vaak verwelkomd in een gemeenschap van vrouwen. Mijn moeder had de gewoonte iedere week haar vriendinnen uit te nodigen voor thee met koekjes, weduwen en alleenstaande vrouwen van haar eigen leeftijd, zo tussen de dertig en veertig. Ik herinner me nog goed hoe de overeenkomst tussen de sfeer in het klooster en die bij mijn moeder thuis tijdens de theepartijtjes me trof als iets vreemds en heerlijks. Zowel de franciscanen als de vriendinnen van mijn moeder waren opgewekte, plezierige mensen, blijkbaar allemaal heel tevreden met hun eigen leven. Ik voelde me als de enige menselijke schakel tussen die twee op zichzelf staande werelden en ik was er trots op dat ik in die beide werelden welkom was en me erin thuisvoelde. Ik kon me het leven niet indenken zonder een van die beide groepen en soms geloof ik nog weleens dat je geen beter leven zou kunnen hebben dan als franciscaner monnik met een harem van veertigjarige vrouwen.

Na verloop van tijd begon ik te verlangen naar de middagen waarop de vriendinnen van mijn moeder op bezoek kwamen en mijn hoofd tussen hun warme, zachte handen namen en me

zeiden dat ik toch zulke mooie donkere ogen had: het was een duizelig makend genot om me te laten aanraken of hen aan te raken. Ik probeerde de moed van de martelaar te imiteren door op hen toe te springen als ze binnenkwamen en hen met een kus of omhelzing te begroeten. De meesten keken bij die gelegenheid verrast of verbijsterd. ‘Hemeltje, Erzsi, wat een wilde jongen heb jij!’ zeiden ze dan tegen mijn moeder. Enkelen van hen wantrouwden me, vooral wanneer het me lukte mijn handen op hun borsten te laten rusten – om de een of andere reden was dit opwindender dan alleen maar hun armen aanraken. Deze incidentjes eindigden echter altijd in geschater: ik kan me niet herinneren dat ze ooit ergens lang bij stilstonden. Ik hield van al die vrouwen, maar ik wachtte altijd het begerigst op tante Alice. Ze was een ietwat gezette blondine met grote borsten, een absoluut verrukkelijk parfum, en een rond, mooi gezicht. Ze tilde me altijd op en keek me dan quasiboos en een tikkeltje koket, geloof ik, diep in de ogen, en berispte me op ernstige, zachte toon: ‘Jij hebt het gemunt op mijn borsten, jij duivel!’

Tante Alice was de enige die recht deed wedervaren aan mij als voornaam en belangrijk personage. Daar ik in mijn verbeelding de eerste Hongaarse paus geworden was en de martelaarsdood was gestorven, zag ik mezelf reeds als een grote heilige, die tijdelijk was weergekeerd als kind. En ofschoon tante Alice me een ander soort grootheid toekende als ze me een duivel noemde, voelde ik diep in me dat we hetzelfde bedoelden.

Om mijn moeder af en toe van mijn gezelschap te ontlasten, namen haar vriendinnen me weleens mee op lange wandelingen of soms eens naar een bioscoop. Het was echter alleen tante Alice die zulk een uitstapje aankondigde door een afspraak te maken. ‘Knappe galant van me,’ zei ze dan vol verheugde voorpret, ‘wil je mijn begeleider naar de schouwburg zijn?’ Ik herinner me met name een dag toen ik met haar zou uitgaan in mijn eerste lange broek. Het was een zonnige zaterdagmiddag in de

late lente of vroege herfst kort voor de Verenigde Staten aan de oorlog gingen deelnemen – want we zouden *De tovenaars van Oz* gaan zien. Ik had mijn grotemensenpak een paar dagen tevoren gekregen en popelde van verlangen om er tegenover tante Alice mee te pronken, die het vast en zeker prachtig zou vinden. Toen ze eindelijk binnenkwam, in haar wolk van parfum en poeder, had ze het zo druk met mijn moeder uit te leggen waarom ze zo laat was, dat ze mijn nieuwe broek niet opmerkte. Toen we echter op het punt stonden om weg te gaan, liet ze diep uit haar keel een bewonderend ‘Aaaaaahh!’ horen en ging een stapje achteruit om me met haar ogen te verslinden. Ik hield mijn arm voor haar op en ze schoof de hare erdoor en zei: ‘Zo’n knappe begeleider heb ik nog nooit gehad!’ We liepen arm in arm naar de deur, als een gelukkig paar, toen ik plotseling mijn moeders stem hoorde.

‘András, heb je eerst een plas gedaan?’

Ik ging met tante Alice het huis uit, terwijl ik bij mezelf zwoer er nooit meer terug te komen. Zelfs de troostende opmerkingen van mijn blonde metgezellin klonken ontzettend verderend, en terwijl we de trap af liepen, vroeg ik me af hoe ik het oude evenwicht van onze genegenheid weer kon herstellen. Vlak voordat we naar buiten stapten, de straat op, kneep ik haar in de billen. Ze deed net of ze niets merkte, maar bloosde diep. Op dat moment besloot ik zodra ik volwassen was met tante Alice te trouwen, want zij begreep me.

Ik wil echter mijn jeugd niet dramatiseren door dit verhaal over mijn incestueuze hartstocht voor die verrukkelijke dame. Ik was het gelukkigst bij de franciscaner paters en bij de wekelijkse partijtjes van mijn moeder, als ik al haar vriendinnen bijeen zag en naar hen kon zitten kijken en luisteren, terwijl ze babbelden over mode, de oorlog, familieleden, huwelijken en dingen die ik niet begreep. De reusachtige en stille kathedraal en onze woonkamer vol vrolijke, luidruchtige vrouwen, met de geur van hun parfums, met hun sprankelende ogen – dit zijn de

duidelijkste en levendigste beelden van mijn kinderjaren.

Ik vraag me af, wat voor soort leven zou ik gehad hebben zonder die theemiddagjes van mijn moeder? Misschien komt het wel daardoor dat ik vrouwen nooit als mijn vijanden heb beschouwd, als objecten die veroverd moesten worden, maar altijd als bondgenoten en vrienden – hetgeen, geloof ik, ook de reden is waarom zij op hun beurt hartelijk tegenover mij waren. Ik heb nooit van die haaibaaien ontmoet waarvan de moderne romans zo vol staan: die hebben het waarschijnlijk te druk met mannen die vrouwen bezien als fortén die aangevallen en onder de voet gelopen moeten worden.

Wat evenwel hartelijkheid en vriendelijkheid jegens allen betreft – en jegens vrouwen in het bijzonder – kom ik onwillekeurig tot de slotsom dat mijn absoluut volmaakte geluk tijdens de wekelijkse theemiddagjes van mijn moeder wees op een vroege en duidelijke geestdrift voor het andere geslacht. Het is zonneklaar dat deze geestdrift veel te maken had met mijn latere geluk bij vrouwen. En ofschoon ik hoop dat deze herinneringen leerzaam zullen zijn, moet ik bekennen dat ze geen zier helpen om vrouwen aantrekkelijker voor u te maken dan u voor hén bent. Als u hen diep in uw innerlijk haat, als u hen het liefst zou vernederen, als u het heerlijk vindt om hen naar uw pijpen te laten dansen, dan is er alle kans dat u met gelijke munt wordt terugbetaald. Ze zullen u net zo begeren en beminnen als u hen begeert en bemint – en geloofd zij hun edelmoedigheid.